

Klimat- och
regionutvecklingsnämnden**Yttrande över delbetänkandet Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)****Regionledningskontorets förslag till beslut**

Klimat- och regionutvecklingsnämnden beslutar följande.

Utvecklingsdirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Landsbygds- och Infrastrukturdepartementet över delbetänkandet Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85).

Sammanfattning

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har remitterat delbetänkandet *Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)* till Region Stockholm för yttrande. Klimat- och regionutvecklingsnämnden yttrar sig på Region Stockholms vägnar. Betänkandet är ett delbetänkande inom ramen för utredningen SVESAM – Utredning för Sveriges sammanhållna utveckling.

Utredningens uppdrag är att lämna förslag till hur den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken ska inriktas och utformas. Förslagen ska stärka möjligheterna att uppnå målen för de båda politikområdena. Utredningen har valt att ta fram ett delbetänkande. Syftet är att redovisa pågående arbete och även ge underlag till diskussion och möjlighet till inspel i utredningsarbetet.

Utredningen analyserar hur den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken kan utvecklas och samordnas mer effektivt. Det övergripande målet är att skapa en sammanhållen territoriell politik där hela landets resurser och förutsättningar tas tillvara.

Utredningen föreslår i delbetänkandet en ändring av lagen om regionalt utvecklingsansvar för att förtydliga att samrådsplikten ska omfatta civilsamhälle och näringsliv.

Avseende en eventuell sammanslagning av politikområdena regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik lämnar utredningen inget skarpt förslag i delbetänkandet.

Region Stockholm välkomnar regeringens beslut att tillsätta en utredning av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken samlat. Dagens system med överlappande politikområden skapar en otydlighet. Region Stockholm ser positivt på att slå samman landsbygds- och regional utvecklingspolitik, men understryker att landsbygdsfrågor redan är en del av det regionala utvecklingsuppdraget.

Region Stockholm avvisar ökad detaljstyrning av det regionala utvecklingsuppdraget och efterlyser tydligare ansvarsfördelning mellan regioner och länsstyrelser samt en ökad tydlighet avseende sektorsmyndigheternas roller. Region Stockholm delar inte utredningens slutsats om att regional utveckling saknar demokratisk förankring.

Region Stockholm välkomnar förslaget att inkludera civilsamhället i samrådsansvaret enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar, men förordar att också akademien inkluderas i förslaget.

Bakgrund

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har remitterat delbetänkandet *Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)* till Region Stockholm för yttrande. Klimat- och regionutvecklingsnämnden yttrar sig på Region Stockholms vägnar. Betänkandet är ett delbetänkande inom ramen för utredningen SVESAM – Utredning för Sveriges sammanhållna utveckling.

Utredningen redovisar i delbetänkandet ett antal utgångspunkter och huvudfrågor som kommer att vägleda arbetet fram mot den slutliga redovisningen av uppdraget.

Utifrån regeringens direktiv och som en ram för det fortsatta utredningsarbetet formulerar utredningen följande tre huvudfrågor:

1. Finns det behov av att förändra och förtydliga statliga myndigheters, inklusive länsstyrelser, och regioners ansvar och uppgifter inom den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken? Vilka förändringar ska i så fall föreslås? Ska regeringens styrning av politiken

förändras och i så fall hur? Hur ska regionernas möjligheter att genomföra det regionala utvecklingsarbetet effektiviseras och stärkas?

2. Vilka hinder finns i dag för samordningen av statliga myndigheter, inklusive länsstyrelser, inom den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken? Vilka hinder finns i dag för samverkan mellan statliga myndigheter, inklusive länsstyrelser, regioner och kommuner? Hur kan samordning och samverkan effektiviseras och stärkas?
3. Ska den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken slås samman till ett område med ett nytt gemensamt mål? Hur ska det målet i så fall formuleras och följas upp? Vad ska en förnyad politik fokusera på?

I utredningens uppdrag ingår att ta ställning till nuvarande mål för den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. I det fortsatta arbetet med mål för en framtida territoriell politik anger utredningen att perspektiven hållbar utveckling och att hela landet ska tas tillvara för att uppnå denna utveckling kommer att vara centrala. Begreppet territoriell sammanhållning, som enligt utredningen betyder att skillnaderna i levnadsförhållanden mellan olika delar av landet inte bör vara alltför stora, kommer att vägleda utredningens arbete.

Utredningen kommer vidare att analysera på vilka sätt staten kan vidta åtgärder för att uppnå en rimlig balans i utvecklingsförutsättningar mellan olika geografier. De kommer slutligen att pröva hur staten bör hantera balansen mellan en politik som verkar kompensatoriskt för en territoriell sammanhållning och en som fokuserar på enskilda läns förutsättningar att uppnå en hållbar regional utveckling.

Utredningen utgår i sitt arbete från ett antal möjligheter men också utmaningar för hur en modern politik för utveckling utifrån ett territoriellt perspektiv bör utformas. Utredningen bedömer att de uppgifter som regionerna har enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar bör ligga kvar på regionerna. De utgår i sin analys från att staten och regionerna har ett delat ansvar för det regionala utvecklingsarbetet.

Utredningen använder territoriell politik som ett samlingsbegrepp för den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken.

Utredningen anser att en sammanhållen territoriell politik kräver tydligare ansvarsfördelning och styrning.

Utredningen konstaterar att målen för politiken inte är inte tillräckligt tydliga, vilket bland annat försvårar uppföljningen av politiken. Ansvarsfördelningen är inte heller tillräckligt tydlig för att de olika aktörerna på ett effektivt sätt ska kunna planera och genomföra insatser som skapar förutsättningar för att uppnå politikens mål.

Utredningen bedömer att det redan nu finns ett behov av att förtydliga bestämmelsen om samråd i lagen om regionalt utvecklingsansvar så att det tydligt framgår att en region ska samråda med företrädare för det civila samhällets organisationer och näringslivet i länet.

Utredningen pekar på ett nära samband mellan den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken.

Utredningens preliminära bedömning är att en sammanslagning av politikområdena skulle kunna bidra till en bättre överblickbarhet, vilket kan underlätta såväl genomförande som uppföljning av politiken. En samordning av insatser som i dag finns i de två politikområdena innebär att överlappningar skulle kunna undvikas.

Regionledningskontorets förslag och motivering

Region Stockholm välkomnar regeringens beslut att tillsätta en utredning av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken samlat. Dagens system med överlappande politikområden skapar en otydlighet både för de som arbetar med utvecklingsfrågor på statlig, regional eller kommunal nivå och för de aktörer inom olika sektorer som ska ta del av insatserna. Bristerna i långsiktighet och helhetsperspektiv i regeringens styrning, samt den otydliga ansvarsfördelningen försvårar politikens genomförande.

En sammanhållen utvecklingspolitik

Utredningen synes förorda en sammanhållen utvecklingspolitik där regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik slås samman. Region Stockholm ser positivt på ett sammanhållet politikområde och vill understryka att samtliga geografier i en region är en naturlig del av regionernas lagstadgade regionala utvecklingsuppdrag redan idag. I förordningen om regionalt utvecklingsarbete (2017:583) framgår tydligt att den regionala utvecklingsstrategin ska upprättas utifrån en analys av de

särskilda förutsättningarna för utveckling i länet. Analysen ska ha ett territoriellt perspektiv och särskilda hänsyn ska tas bland annat till olika typer av landsbygder och tätorter.

Region Stockholm arbetar med landsbygdsfrågor inom ramen för det regionala utvecklingsuppdraget och har ett tydligt landsbygdsperspektiv i den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUF 2050) (LS 2015-0084). Därtill har Region Stockholm en särskild Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen (LS 2017-1513) som syftar till att stärka kopplingen mellan stad och landsbygd/skärgård samt öka förutsättningarna för att bo och verka i dessa områden. Region Stockholm stödjer också aktörer på landsbygden och i skärgården genom finansiellt stöd och riktade projekt.

I Stockholmsregionen har de regionala utvecklingsfrågorna varit integrerade i den rumsliga regionala planeringen i drygt 25 år. Sedan RUF 2001 antogs har de regionala utvecklingsfrågorna behandlats integrerat med den regionala fysiska planeringen. Region Stockholm omsätter inriktningen i den regionala utvecklingspolitiken i ett rumsligt perspektiv genom så kallade planeringsprinciper. Se exempelvis s. 41 i granskningsförslaget till ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RS 2025-0095). Där presenteras fem rumsliga principer för Stockholmsregionens utveckling:

- En sammanhållen bebyggelse med närhet och tillgänglighet i fokus
- En flerkärnig region, i stadsbygd, landsbygd och skärgård
- En region med goda kopplingar mellan stad, land och omvärld
- En sammanhängande och robust grön- och blåstruktur
- En smart användning av regionens obebyggda mark

Utredningen ser framför sig en territoriell politik där territoriell sammanhållning är en av grundstenarna. Territoriell sammanhållning definieras av utredningen som att skillnaderna mellan olika delar av landet inte bör bli för stora när det gäller till exempel utvecklingsnivå, förutsättningar att arbeta, driva företag och levnadsförhållanden i övrigt.

Region Stockholm ställer sig frågande till utredningens definition av begreppet territoriell sammanhållning, och hänvisar till den på EU-nivå fastslagna definitionen "Unionen ska främja en välavvägd och harmonisk territoriell utveckling mellan och inom länder, regioner, städer och kommuner samt trygga en framtid för alla platser och människor i Europa baserat på den territoriella mångfalden och subsidiaritet" (Territoriella

Agendan 2020). Region Stockholm anser att en eventuell framtida territoriell politik bör baseras på den fastslagna definitionen.

En framtida politik behöver kunna hantera alla geografiers behov; oavsett om det är geografiska nackdelar eller socioekonomiska utmaningar. Det är de behov som finns på platsen som bör styra insatserna, inte geografin. Liknande utmaningar som finns i landsbygdsområden kan också finnas i exempelvis städernas förorter avseende arbetslöshet, utbildningsnivå osv. En framtida politik behöver därmed också relatera till regeringens stadsutvecklingspolitik.

Utredningen bör i det fortsatta arbetet på ett tydligt sätt relatera till EU:s långtidsbudget och andra initiativ på EU-nivå som har en stor påverkan på både regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik.

Region Stockholm delar inte utredningens bedömning att det saknas en sammanhållen styrning av den territoriella politiken så som det läggs fram i delbetänkandet. Region Stockholm bedriver genom sin regionala utvecklingsplan – som både är en RUS enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar (2010:630) och en regionplan enligt Plan och bygglagen (2010:900) – en sammanhållen styrning av den regionala territoriella/rumsliga politiken. Här vill Region Stockholm samtidigt framhålla att utredningen ytterligare behöver definiera vad som avses med *territoriell politik*. Eftersom det i dagsläget inte finns en övergripande nationell territoriell politik anser Region Stockholm att det inte går att dra slutsatsen att den regionala utvecklingspolitiken inte är *tillräckligt* sammanhållen. Vad är den nationella territoriella målbilden som regionerna kan förhålla sig till?

Mot bakgrund av regeringsformen och de tre styrvåer som finns i Sverige är det rimligt att det finns tre nivåer av territoriell politik i landet – den statliga, den regionala och den kommunala. Region Stockholm instämmer i att det saknas en sammanhållen styrning av den *nationella* territoriella politiken. En tydligare nationell territoriell politik underlättar för den regionala politiken att förhålla sig till de statliga målen och vilken utvecklingsinriktning landet Sverige skall ta. Exempelvis skulle den nationella strategin för hållbar regional utveckling kunna ha ett tydligare territoriellt och rumsligt perspektiv. Här behöver den statliga nivån, som utredningen påpekar, förhålla sig till den demografiska utvecklingen. Därtill behöver den statliga nivån också ta i beaktande de trender som

råder, exempelvis urbanisering, digitalisering och en förändrad globalisering.

I delbetänkandet framhåller utredningen att staten och regionerna har ett delat ansvar för regional utvecklingspolitik. Region Stockholm vill i sammanhanget framhålla att även andra aktörer – som kommuner och näringsliv, har mandat över viktiga pusselbitar som har stor betydelse för den regionala utvecklingen.

Region Stockholm vill dessutom tillföra begreppet *systemperspektiv* och anser att utredningen i fortsatt arbete även behöver ta hänsyn till hur olika sektorsperspektiv hänger ihop och på vilken samhällsnivå de olika frågorna hanteras och på vilket sätt.

Region Stockholm instämmer i utredarens resonemang om vikten av att balansera mellan en politik som verkar kompensatoriskt och en politik som fokuserar på respektive läns förutsättningar. Region Stockholm understryker dock att dessa arbetssätt kan samspela och vill särskilt i detta sammanhang lyfta fram stöden till kommersiell service, som i grunden är kompensatoriska, men rätt använda samspelar med ett strategiskt arbetssätt för att utveckla landsbygds- och skärgårdsområden. Region Stockholm framhåller att kompensatoriska inslag bör vara strikt definierade och ha ett tydligt syfte, och att detta syfte inte endast kan vara mellanregional utjämning.

Statens roll

Utredningen anser att staten har ett ansvar för att skillnaderna inte blir för stora. Region Stockholm delar denna slutsats. Statliga myndigheters bidrag till utvecklingen i hela landet behöver tydliggöras. Region Stockholm är dock tveksam till en ökad styrning av regionernas arbete med regional utveckling och framttagandet av en verksamhetslogik. Sverige är ett geografiskt stort land, med stora olikheter avseende utmaningar och förutsättningar. Region Stockholm vill i detta sammanhang påminna utredningen om den regionala självstyrelsen som bestäms genom regeringsformen. Utredningen behöver i det fortsatta arbetet relatera till den regionala och kommunala självstyrelsen. Många av de bedömningar och övervägningar som utredningen gör ligger inom ramen för den regionala självstyrelsen att överväga och besluta om. En ökad detaljstyrning av det regionala utvecklingsuppdraget riskerar dessutom att underminera en territoriell politik som utgår från alla geografiers behov då kunskapen om dessa behov främst finns på regional och lokal nivå.

Region Stockholm delar utredningens syn på att ansvarsfördelningen mellan regionerna och länsstyrelsen behöver tydliggöras. Länsstyrelsernas instruktion behöver uppdateras. Länsstyrelserna har en viktig roll för att samordna de statliga myndigheterna, bidra till ett helhetsperspektiv, utöva myndighetsutövning och tillståndsgivning. En större tydlighet i ansvarsfördelning är nödvändig för att berörda aktörer ska kunna samverka med varandra på ett effektivt sätt.

De uppgifter av utvecklingskaraktär som fortfarande ligger kvar på länsstyrelserna bör överföras till regionerna. Detta skulle skapa en tydligare ansvarsfördelning och minska risken för överlappning med det regionala utvecklingsuppdraget. Därtill skulle det regionala utvecklingsarbetet ytterligare gynnas av tydlighet kring sektorsmyndigheternas roll och länsstyrelsens roll i vissa frågor, exempelvis krisberedskap, civilt försvar, miljö och klimatanpassning samt vattenfrågor där uppdragen idag är överlappande.

Region Stockholm ställer sig frågande till utredningens slutsats om att förutsättningarna för att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken i praktiken försämrades då regionerna fick överta det regionala utvecklingsansvaret, då den statliga samordningen är länsstyrelsernas ansvar och inte har överförts till regionerna.

Demokratiskt perspektiv och samråd

Region Stockholm understryker att demokratiperspektivet är centralt och det bör i slutbetänkandet tydligare framgå som ett av skälen till överföringen av det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna till regionerna. Genom självstyret avgörs frågor nära de medborgare som berörs och av politiska församlingar som de själva har valt. Detta stärker medborgarnas möjligheter till ansvarsutkrävande. Beslut baseras på kunskap och överblick över lokala och regionala förhållanden. Oron i omvärlden gör att demokratiperspektivet är särskilt viktigt att värna.

Utredningen resonerar om att politiken har en svag demokratisk förankring och att det saknas underifrånperspektiv. Utredningen presenterar också ett resonemang om att de regionala utvecklingsstrategierna saknar partipolitisk koppling. Region Stockholm är kritisk till dessa långtgående slutsatser. De samrådsprocesser som regionerna följer i det regionala utvecklingsarbetet är långtgående och omfattande. De regionala utvecklingsstrategierna, och för Stockholms del den sammankopplade

regionplanen, är till sin natur långsiktiga. För att bibehålla trovärdighet under en längre period och stöd från ett stort antal kommuner med olika politiska styren samt andra relevanta aktörer, krävs att dokumenten saknar tydlig partipolitisk koppling. Många av de aktörer som deltar i framtagandet av Stockholmsregionens RUFs är dessutom opolitiska till sin natur, bland annat civilsamhälle och akademi.

Utredningen drar också slutsatsen att det faktum att regional utveckling inte debatteras i media tyder på att det inte är demokratiskt förankrat. Region Stockholm delar inte den slutsatsen. Det är sant att regional utveckling som begrepp inte debatteras, men de frågor som i realiteten har betydelse för den regionala utvecklingen i ett län diskuteras både i media och i olika politiska församlingar, ex. näringslivsutveckling, inomregionala skillnader, bostadsfrågor, transportfrågor och så vidare.

I delbetänkandet lyfts att det är önskvärt med mellanregionala utvecklingsstrategier. Region Stockholm välkomnar storregional samverkan, men ser inte behovet av mellanregionala utvecklingsstrategier. Region Stockholm och övriga regioner arbetar mellanregionalt i specifika sakfrågor/frågeområden och anser det mer effektivt än breda långsiktiga gemensamma strategier. Region Stockholm samverkar bland annat med omkringliggande län genom det så kallade ÖMS-samarbetet (Östra Mellansverige), life-science klustret Capital of Life samt Fordonsdalen.

Författningsförslag

Utredningen föreslår en ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar för att tydliggöra regionernas samrådsansvar med det civila samhället. Region Stockholm välkomnar förslaget avseende det civila samhället och näringslivet men ser gärna att akademien också inkluderas. Det civila samhället har dock i många fall begränsade resurser vilket kan hindra en stark samverkan. Region Stockholm noterar att skrivningen berörda organisationer tagits bort. Region Stockholm anser att det är viktigt med ett brett samråd med samtliga berörda organisationer.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Sofia Kamps
Enhetschef

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning av delbetänkandet Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)

Beslutsexpediering

1. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Godkänd av Anton Västberg, 2025-09-04